

3.2. SLOBODA KRETANJA OSOBA

3.2.1. UZAJAMNO PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA

3.2.1.1. PRAVNI OKVIR

Donošenjem Zakona o potvrđivanju Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija na području Europe (Lisabon, 11. travnja 1997. godine, u daljnjem tekstu: Lisabonska konvencija), od 03. srpnja 2002. godine, utvrđen je opći okvir za donošenje novog zakona o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija. Republika Hrvatska ratificirala je Lisabonsku konvenciju u listopadu 2002. godine, a Konvencija je stupila na snagu 01. prosinca 2002. godine i na taj način postala dio pravnog poretka Republike Hrvatske. Obzirom da su konvencije po pravnoj snazi iznad hrvatskih zakona, trenutno stanje, dakle, nalaže potrebu donošenja novog zakona kojim bi se usvojila osnovna načela Lisabonske konvencije.

Zakon o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija (Narodne novine br. 158/03) je izglasan u Hrvatskom saboru u rujnu 2003. te je stupio na snagu 15. listopada 2003. godine. Njegova je primjena odgođena do 1. srpnja 2004. godine Uredbom Vlade RH o izmjeni Zakona o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija («Narodne novine», br. 198/03).

Tim Zakonom uređeno je područje priznavanja inozemnih obrazovnih kvalifikacija u Republici Hrvatskoj, a njegova svrha je:

- olakšati pristup tržištu rada priznavanjem inozemnih obrazovnih kvalifikacija,
- olakšati mobilnost studenata radi nastavka svakog oblika studija priznavanjem stranih školskih kvalifikacija, razdoblja studija, ili položenih ispita,
- priznati pravo nositeljima stranih kvalifikacija na priznavanje njihovih kvalifikacija,
- osigurati jasan, smislen i pouzdan postupak za ostvarivanje ovog prava i razumne rokove za rješavanje o zahtjevima,
- osigurati stranci pravo na žalbu ili drugi pravni lijek, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom,
- poči od polazišta da se zahtjevi trebaju usvojiti, osim ako ne postoji bitna razlika između stranih i domaćih kvalifikacija.

Zakonom se propisuje brži postupak i utvrđuju uvjeti priznavanja inozemnih obrazovnih kvalifikacija, kao i dijelova obrazovanja, razdoblja studija ili položenih ispita, radi usvajanja načela Lisabonske konvencije.

Zakon prepoznaje razliku između stručnog i akademskog priznavanja inozemne visokoškolske kvalifikacije. Stručno priznavanje podrazumijeva priznavanje jednake pravne valjanosti inozemnoj visokoškolskoj kvalifikaciji s odgovarajućom domaćom visokoškolskom kvalifikacijom, kojim se omogućuje zapošljavanje i pristup daljnjem obrazovanju u Republici Hrvatskoj. Akademsko priznavanje podrazumijeva izjednačavanje inozemne visokoškolske kvalifikacije s odgovarajućom domaćom visokoškolskom kvalifikacijom radi ostvarivanja prava na nastavak obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Slijedeći korak u provedbi Zakona je izrada pojedinih podzakonskih propisa u ovom području koji određuju sadržaj i način vođenja evidencije i čuvanja dokumentacije o provedenim postupcima te visinu naknade za troškove postupka priznavanja, načina raspodjele naknade, oslobođenja od plaćanja i dr. pitanja.

3.2.1.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Obzirom da ključnu zadaću u donošenju brzih i ispravnih odluka u postupcima priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija ima Nacionalni ENIC/NARIC ured, te da njegovo osnivanje uvjetuje Lisabonska konvencija, ovim zakonom određuje se i obveza Vlade Republike Hrvatske da Uredbom osnuje ovaj ured. Nacionalni ENIC/NARIC ured zaprimati će zahtjeve za priznavanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija, te ih, putem upute, prosljeđivati na vrednovanje ovlaštenim stručnim tijelima. Nakon dostave vrednovanja, odnosno protoka roka za dostavu vrednovanja, Ured dostavlja dokumentaciju za priznavanje Agenciji za znanost i visoko obrazovanje.

Samim Zakonom predviđeno je da će formalno priznavanje inozemnih obrazovnih kvalifikacija obavljati Agencija za znanost i visoko obrazovanje donošenjem rješenja o priznavanju na temelju vrednovanja stručnih tijela sveučilišta, veleučilišta ili visokih škola, te preporuke Nacionalnog ENIC/NARIC ureda. Osnivanje Agencije obveza je Vlade RH prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju («Narodne novine», broj 123/03) koji je stupio na snagu 15. kolovoza 2003. godine.

U drugom stupnju protiv žalbe na rješenje o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija odlučuje ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje.

Plan provedbe SSP-a - mjere za 2004. godinu

Redni broj	Mjera	Rok provedbe	Nositelj
178.	- umrežavanje Nacionalnog ENIC/NARIC ureda sa stručnim tijelima visokih učilišta koja provode postupak vrednovanja inozemnih obrazovnih kvalifikacija	ožujak/2004.	MZOŠ

3.2.2. VIZE

Način izdavanja viza sukladno odredbama Zakona o strancima detaljno je opisano u poglavlju 3.24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, 3.24.3.Vize.

3.2.3. SOCIJALNA SIGURNOST

3.2.3.1. PRAVNI OKVIR

U hrvatskom zakonodavstvu o socijalnom osiguranju, koje obuhvaća sve grane socijalnog osiguranja navedene Uredbom 1408/71 i kojim se regulira područje socijalne sigurnosti, nema primjera nepovoljnijeg postupanja s osobama koje nisu hrvatski državljani od postupanja prema hrvatskim državljanima. Stranci koji su uključeni u mirovinsko i zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj imaju sva prava i obveze kao i hrvatski državljani, s tim da se isplata mirovinskih davanja strancima izvan Republike Hrvatske obavlja u skladu s međunarodnim ugovorima ili na temelju uzajamnosti, ukoliko ugovor o socijalnom osiguranju nije sklopljen. Jednako tako stranci ostvaruju osiguranje u slučaju nezaposlenosti pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani, ako im je odobren stalni boravak prema Zakonu o strancima.

U području socijalnog osiguranja ne očekuju se posebne poteškoće u primjeni Uredbe 1408/71, ali se može očekivati porast broja slučajeva ostvarenih prava na naknade iz sustava

socijalnog osiguranja, zbog povećanog broja država s kojima Republika Hrvatska do sada nije zaključila ugovor o socijalnom osiguranju. S druge strane, može se očekivati potpunija sigurnost u ostvarivanju prava korisnika zbog multilateralne primjene načela zbrajanja razdoblja osiguranja, rada i prebivanja u svim zemljama članicama Europske unije.

Tijekom 2004. godine potrebno je izraditi Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu (mjera 292) radi usklađivanja jednokratnih obiteljskih davanja sa odredbama navedene Uredbe u odnosu na uvjete prebivanja.

3.2.3.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Za područje socijalne sigurnosti nadležna tijela su Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, te Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

3.2.4. SLOBODA KRETANJA RADNIKA

3.2.4.1. PRAVNI OKVIR

Važećim Zakonom o kretanju i boravku stranaca nisu dovoljno razrađena pitanja migracija, i druga pitanja koja se odnose na boravak i status stranaca u Republici Hrvatskoj.

Budući je Republika Hrvatska potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u obvezi je prilagoditi svoje zakonodavstvo sa EU *acquis communautaire*om, te stvoriti pretpostavke za kompatibilnost domaćeg zakonodavstva koje obrađuje migracijsku politiku sa zakonodavstvom zapadnoeuropskih zemalja.

Sukladno gore navedenom, izrađen je Zakon o strancima koji je 17. srpnja 2003. godine stupio na snagu koji će se primjenjivati od 01. 01. 2004. godine.

Zakon o strancima između ostalog uređuje problematiku viza, boravak stranaca, te materiju zapošljavanja stranaca u Republici Hrvatskoj što je sada regulirano odredbama Zakona o zapošljavanju stranaca („Narodne novine“ broj 19/92, 33/92, 89/92, 26/93 i 53/94), te Naputka za izdavanje radnih dozvola strancima („Narodne novine“ broj 82/969), a izdavanje radnih dozvola je u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Središnje službe Zagreb.

Posebice ističemo, da Zakon o strancima predviđa godišnju kvotu radnih dozvola, koju utvrđuje Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministarstva nadležnog za rad, u skladu s migracijskom politikom i uz uvažavanje stanja na tržištu rada, do 31. listopada tekuće godine za sljedeću godinu. Migracijsku politiku utvrđuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, svake dvije godine.

Ministarstvo nadležno za rad izradit će prijedlog godišnje kvote radnih dozvola na temelju mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o potrebi zapošljavanja stranaca. Radne dozvole utvrđene godišnjom kvotom izdaju se za produženje već izdanih radnih dozvola i za novo zapošljavanje.

Napominjemo, da se u kvotu neće uračunavati radne dozvole koje se izdaju za radnike-strance dnevne migrante koji su u Republici Hrvatskoj zasnovali radni odnos na neodređeno vrijeme pod uvjetom uzajamnosti; za radnike-strance i članove njihovih obitelji, čiji je status reguliran Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske; za strance koji obavljaju ključne poslove u trgovačkim društvima i

predstavništvima stranih trgovačkih društava, a nisu stranci kojima uz primjenu odredbi koji se odnose na privremeni boravak ne treba radna dozvola.

Također, ista odredba odnosi se na strance koji su premješteni u okviru internog transfera osoblja unutar trgovačkih društava, kako je definirano Zakonom o potvrđivanju protokola o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, za učitelje i nastavnike koji izvode nastavu u školskim ustanovama, na jeziku i pismu nacionalnih manjina; na temelju međunarodnih ugovora; profesionalnim sportašima ili sportskim djelatnicima, koji na temelju valjano zaključenog ugovora rade u Republici Hrvatskoj, te za strance supružnike i djecu stranaca kojima je odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj.

Radnu dozvolu izdaje nadležna policijska uprava odnosno policijska postaja prema sjedištu poslodavca u roku od 15 dana na njegov zahtjev. Ista se izdaje na određeno vrijeme s rokom važenja koji je jednak vremenu za koji se sklapa govor o radu ili drugi odgovarajući ugovor, ali najduže na dvije godine.

Također, uvedene su kategorije stranaca koji uz primjenu odredaba Zakona koje se odnose na privremeni boravak neće trebati radnu dozvolu kao što su npr. ključno osoblje trgovačkih društava koje je definirano Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske; osnivači, prokuristi, članovi uprava i članovi nadzornog odbora trgovačkog društva, koji u trgovačkom društvu obavljaju poslove, a to obavljanje poslova nema karakter radnog odnosa i ne traje duže od tri mjeseca godišnje, sveučilišni profesori na poziv hrvatskih sveučilišta, znanstvenici, znanstvenici-predstavnici međunarodnih organizacija koji će sudjelovati u provedbi znanstveno-istraživačkih projekata važnih za Republiku Hrvatsku; upravno osoblje, stručnjaci nastavnici i predavači stranih kulturnih i obrazovnih institucija, koji u Republiku Hrvatsku dolaze u okviru programa kulturne i obrazovne suradnje; civilni i vojni dužnosnici vlada drugih država, koji dolaze u Republiku Hrvatsku temeljem ugovora o suradnji s Vladom Republike Hrvatske; članovi znanstvenih međunarodnih misija, koji obavljaju posao istraživanja koji je odobrila Vlada Republike Hrvatske; strani dopisnici, akreditirani u Republici Hrvatskoj ili izvjestitelji stranih medija; predstavnici vjerskih zajednica dok obavljaju posao isključivo vezan za vjersku službu; umjetnici i tehničko osoblje za operne, baletne, kazališne, koncertne, likovne i druge kulturne priredbe, autori i izvođači na području glazbene, glazbeno-scenske, plesne i baletne umjetnosti, kao i prateće izvjestiteljsko, organizacijsko i tehničko osoblje koje sudjeluje u kulturnim radionicama, susretima i kolonijama, ako zbog toga u Republici Hrvatskoj ne borave duže od 30 dana odnosno tri mjeseca godišnje s prekidima; supružnici i djeca hrvatskih državljana koji imaju boravak u Republici Hrvatskoj, stranci koje je uputio inozemni poslodavac, koji omogućavaju stručno usavršavanje i obuku osobama zaposlenim kod pravnih ili fizičkih osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj do tri mjeseca neprekidno, strancima koji obavljaju poslove montaže, isporuke ili servis strojeva ili opreme, stranci kojima je priznat status azilanta, kojima je odobren stalni boravak itd.

Napominjemo, da se odredbe Zakona o strancima koje se odnose na rad stranaca ne primjenjuju na stranca koji je član diplomatske misije, odnosno konzularnog ureda strane države ili član misije koja ima diplomatski status i kojemu je izdana posebna iskaznica sukladno odredbi Zakona o strancima, strancu koji na temelju međunarodnog ugovora ima privilegije i imunitete, stranca koji u Republici Hrvatskoj obavlja poslove na temelju međunarodnih ugovora koje Republika Hrvatska sklopi s drugom državom, međunarodnom organizacijom ili Europskom unijom, o stručno-tehničkoj pomoći ili provodi projekte u skladu s tim međunarodnim ugovorima.

Kao novi institut uvedena je poslovna dozvola, koja omogućava lakšu i fleksibilniju slobodu kretanja radnika, posebice onom strancu koji ima u Republici Hrvatskoj registrirani obrt ili s obrtom izjednačenu djelatnost ili slobodno zanimanje, vodi poslove u registriranom vlastitom trgovačkom društvu ili u pravnoj osobi u kojoj ima većinski udio ili strancu koji pruža usluge u ime inozemnog poslodavca, a ispunjava ostale uvjete za izdavanje odobrenja za privremeni boravak. Poslovna dozvola istovremeno važi kao dozvola za rad i odobrenje za privremeni boravak u

Republici Hrvatskoj. Poslovnu dozvolu izdaje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Zahtjev za izdavanje poslovne dozvole stranac podnosi nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji u mjestu svog boravka, a iznimno samo stranci koji pružaju usluge u ime inozemnog poslodavca, zahtjev za izdavanje poslovne dozvole mogu podnijeti i u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske.

Obavljanje prethodnih radnji za osnivanje i registraciju trgovačkog društva, registraciju obrta ili s obrtom izjednačene djelatnosti ili slobodnog zanimanja, ne smatra se radom, te stranci navedene radnje mogu obavljati bez obveze pribavljanja radne ili poslovne dozvole.

U posljednjem kvartalu 2003. godine predviđa se stupanje na snagu provedbenog propisa vezanog uz Zakon o strancima, kojim se detaljnije uređuje status stranaca, izdavanje osobnih iskaznica za strance i rad stranaca. Navedeni provedbeni propis donosi ministar unutarnjih poslova, a on će se također primjenjivati od 1. siječnja 2004. godine.

3.2.4.2 INSTITUCIONALNI OKVIR

Za provođenje Zakona o strancima i podzakonskog propisa kojim se detaljnije uređuje status stranaca, izdavanje osobnih iskaznica za strance i rad stranaca nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova.

Godišnju kvotu radnih dozvola utvrđuje Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministarstva nadležnog za rad.